

به نام خدا

فراسوی تدریس

مولفان :

امیر شعبان نژاد عربی

مبین زارع ده آبادی

جواد احمدخانی

الهام بندوی

فائزه افتتاح

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: شعبان نژاد عربی، امیر، ۱۳۶۹
عنوان و نام پدیدآور: فراسوی تدریس / مولفان امیر شعبان نژاد عربی، مبین زارع ده آبادی، جواد احمدخانی، الهام بندوی، فائزه افتتاح.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۲۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۹۶۵-۷
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: فراسوی تدریس
شناسه افزوده: زارع ده آبادی، مبین، ۱۳۷۰
شناسه افزوده: احمدخانی، جواد، ۱۳۶۰
شناسه افزوده: بندوی، الهام، ۱۳۶۴
شناسه افزوده: افتتاح، فائزه، ۱۳۷۶
رده بندی کنگره: PN۲۱۷۸
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۳۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۹۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: فراسوی تدریس
مولفان: امیر شعبان نژاد عربی - مبین زارع ده آبادی - جواد احمدخانی - الهام بندوی - فائزه افتتاح
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۲۷۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۹۶۵-۷
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول.....	۷
سیر تحول تاریخی روش های تدریس در ایران.....	۷
چشم انداز آموزشی ایران و کلاس های درس متنوع.....	۱۰
مقررات قانونی برای آموزش عادلانه.....	۱۲
دستورالعمل متمایز: تعریف و اصول.....	۱۴
رویکردهای آموزشی سنتی در مقابل مدرن.....	۱۶
نقش ارزشهای اسلامی و فارسی.....	۱۹
حقوق قانونی دانش آموزان با نیازهای ویژه.....	۲۱
فشار برای کلاس های درس فراگیر.....	۲۴
فصل دوم.....	۲۷
مشارکت مدرسه و خانواده برای توسعه همه جانبه.....	۲۷
تقویت مشارکت والدین در آموزش.....	۲۷
استراتژی های ارتباطی موثر.....	۳۰
برگزاری جلسات و رویدادهای اولیا و مربیان.....	۳۳
تشویق حمایت تحصیلی در خانه.....	۳۵
تعادل بین انتظارات و واقعیت.....	۳۸
پرداختن به تنوع فرهنگی و اجتماعی-اقتصادی.....	۴۱
غلبه بر موانع مشارکت خانوادگی.....	۴۴

۴۸	ارزیابی تاثیر بر موفقیت دانش آموزان
۵۱	فصل سوم
۵۱	همکاری با جوامع و سازمان های محلی
۵۱	استفاده از منابع محلی برای ارتقای آموزشی
۵۴	ساختن پل با رهبران جامعه
۵۷	مشارکت سازمان های غیر انتفاعی و خیریه ها
۵۹	ترویج داوطلبی و خدمات اجتماعی
۶۲	پرورش فرهنگ مسئولیت اجتماعی
۶۵	فرصت های یادگیری مشارکتی و مربیگری
۶۷	نمایش داستان های موفقیت جامعه
۷۰	اندازه گیری تأثیر بر نتایج دانش آموزان
۷۵	فصل چهارم
۷۵	افزایش رشد حرفه ای معلمان
۷۵	نقش جوامع یادگیری حرفه ای (PLC)
۷۷	آموزش مشارکتی و مشاهدات همتایان
۸۰	دسترسی به منابع و فرصت های آموزشی
۸۳	ادغام فناوری در توسعه حرفه ای
۸۶	پرورش ذهنیت رشد در بین مربیان
۸۹	تشویق نوآوری و خلاقیت در تدریس
۹۲	تقویت مهارت های رهبری و مدیریت
۹۵	فصل پنجم

۹۵.....	ایجاد مشارکت های مؤثر مدرسه و صنعت
۹۵.....	همسویی آموزش با نیازهای بازار
۹۸.....	تسهیل کارآموزی و تجربه کاری
۱۰۱.....	پر کردن شکاف مهارت ها از طریق برنامه های مشارکتی
۱۰۴.....	تشویق کارآفرینی و نوآوری
۱۰۷.....	تقویت آموزش فنی و حرفه ای
۱۱۱.....	منابع

فصل اول

سیر تحول تاریخی روش‌های تدریس در ایران

سیر تحول تاریخی روش‌های تدریس در ایران سفری پویا بوده است که با تأثیرات، اصلاحات و انطباق‌های گوناگون مشخص شده است. این بخش دگرگونی رویکردهای آموزشی در آموزش و پرورش ایران را در طول زمان مورد بررسی قرار می‌دهد و مبانی آموزش متمایز را در بافت ایرانی روشن می‌کند. این تحول برای درک چگونگی توسعه روش‌های تدریس معاصر در ایران و چگونگی شکل‌گیری آن‌ها توسط عوامل تاریخی و جهانی بسیار مهم است. برای درک این سفر، به بررسی دوره‌های تاریخی مختلف می‌پردازیم و شیوه‌های آموزشی، اصلاحات و چالش‌هایی را که به چشم‌انداز کنونی آموزش متمایز در ایران کمک کرده‌اند، بررسی می‌کنیم.

برای ردیابی تحولات تاریخی روش‌های تدریس در ایران، لازم است با کاوش در مبانی آموزش ایرانی شروع کنیم. تعلیم و تربیت ایرانی ریشه‌های عمیقی دارد که به دوران قبل از اسلام بازمی‌گردد. در این دوره، آموزش و پرورش در ایران اساساً مبتنی بر سنت‌های شفاهی و انتقال دانش از طریق داستان و شعر بود (نصر، ۱۳۵۱، ص ۴۵). این رویکرد آموزشی کهن بر اهمیت زبان، ادبیات و فلسفه به عنوان مؤلفه‌های اساسی یادگیری تأکید داشت.

فتح ایران توسط اسلام در قرن هفتم، دوره جدیدی از آموزش را در ایران آغاز کرد. در دوران خلافت عباسی، منطقه فارس دوران طلایی اسلامی را تجربه کرد که طی آن دانشمندان با پیشینه های مختلف از جمله فارسی، عربی و یونانی سهم قابل توجهی در پیشرفت دانش داشتند (کندی، ۱۳۸۵، ص ۶۷). این دوره شاهد ترجمه متون متعدد یونانی و رومی به عربی بود که بعدها تأثیر عمیقی بر آموزش ایرانی گذاشت.

تأسیس مدارس (مدارس اسلامی) نقش محوری در نشر علم و ترویج معارف اسلامی در ایران داشت (فرهادی، ۱۳۹۴، ص ۱۱۲). این مؤسسات با تأکید بر تحصیل علوم اسلامی، الهیات و زبان عربی در شکل دهی فضای آموزشی مؤثر بودند. این تحول تاریخی، پایه و اساس یک نظام آموزشی مذهبی را در ایران پایه گذاری کرد که همچنان بر روش های تدریس در عصر حاضر تأثیر می گذارد.

ایران در دوران صفویه (قرن ۱۶ تا ۱۸) تحولات چشمگیری را در سازماندهی نظام آموزشی خود تجربه کرد. حاکمان صفوی، شاخه شیعه اسلام را به عنوان مذهب دولتی تبلیغ کردند که منجر به تأسیس حوزه های علمیه شیعی در کنار مدارس موجود شد (معین، ۱۳۸۲، ص ۱۲۸). این حوزه های علمیه بر مطالعه متون دینی، فقه و کلام و شکل دادن به برنامه های درسی و روش های تدریس آن زمان تأکید داشتند.

قرن نوزدهم دوره افزایش تماس با کشورهای غربی را رقم زد و ایران را واداشت تا مسیر مدرنیزاسیون و اصلاحات را در پیش بگیرد. سلسله قاجار با تأسیس دارالفنون، نهادی پیشگام که آموزش به سبک غربی را به ایران معرفی کرد، تلاش هایی را برای نوسازی آموزش آغاز کرد (کاتوزیان، ۱۳۸۵، ص ۸۷). برنامه درسی دارالفنون شامل موضوعاتی مانند ریاضیات، علوم، و زبان های خارجی بود که نشان دهنده تغییر رویکردی سکولارتر و متنوع تر به آموزش است.

قرن بیستم شاهد یک سری اصلاحات آموزشی در ایران بود. دوران سلطنت رضاشاه پهلوی (۱۹۲۵-۱۹۴۱) نقطه عطف مهمی در آموزش و پرورش ایران بود و دولت اصلاحاتی را با هدف تمرکز و استانداردسازی انجام داد (مازیار، ۱۳۹۷، ص ۷۶). این

اصلاحات منجر به ایجاد یک برنامه درسی ملی، معرفی کتاب های درسی مدرن و گسترش مدارس در سراسر کشور شد.

انقلاب ۱۳۵۷ ایران تأثیر عمیقی بر آموزش و پرورش ایران گذاشت. جمهوری نوین اسلامی اصلاحاتی را با هدف همسویی نظام آموزشی با اصول و ارزش های اسلامی انجام داد. برنامه درسی برای گنجاندن مطالعات اسلامی مورد بازنگری قرار گرفت و نقش حوزه های علمیه بیشتر مورد تأکید قرار گرفت (احتشامی و زویری، ۲۰۰۷، ص ۱۵۴). این تغییرات بر روش های تدریس تأثیر گذاشت، زیرا از مربیان انتظار می رفت که آموزه های دینی را در رویکردهای آموزشی خود ادغام کنند.

در عصر معاصر، آموزش و پرورش ایران با چالش ها و فرصت های گوناگونی مواجه است. در حالی که این کشور پیشرفت چشمگیری در گسترش دسترسی به آموزش داشته است، مسائلی مانند شلوغی کلاس های درس، روش های تدریس منسوخ، و نابرابری در کیفیت آموزشی همچنان پابرجاست (OECD، 2020، ص ۲۳). برای پرداختن به این چالش ها، مربیان و سیاست گذاران رویکردهای نوآورانه ای را برای آموزش و یادگیری، از جمله آموزش متمایز، بررسی کرده اند.

مفهوم آموزش متمایز که روش های آموزشی را برای پاسخگویی به نیازهای متنوع دانش آموزان طراحی می کند، در سال های اخیر در ایران به رسمیت شناخته شده است (پورکریمی، ۱۳۹۰، ص ۴۲). مربیان به طور فزاینده ای اهمیت انطباق راهبردهای آموزشی را برای تطبیق با سبک ها، توانایی ها و زمینه های مختلف یادگیری تصدیق می کنند. این تغییر به سمت تمایز مطابق با روندهای جهانی در آموزش است، جایی که یادگیری شخصی و شیوه های فراگیر ارزش زیادی دارد (تاملینسون^۱، ۲۰۱۴، ص ۵۶).

تحول تاریخی روش های تدریس در ایران نشان دهنده تأثیر متقابل پیچیده ای از تأثیرات فرهنگی، مذهبی و سیاسی است. آموزش و پرورش ایران از ریشه های باستانی خود در سنت های شفاهی تا تلاش های مدرن سازی قرن بیستم و اصلاحات پس از انقلاب

اسلامی دستخوش دگرگونی‌های مهمی شده است. این تحولات تاریخی زمینه را برای پذیرش آموزش متمایز در ایران فراهم کرده است، زیرا مربیان به دنبال رفع نیازهای متنوع دانش آموزان امروزی هستند. درک این بستر تاریخی برای مربیان، سیاست‌گذاران و محققان علاقه‌مند به مبانی آموزش متمایز در ایران و پتانسیل آن برای ارتقای نتایج آموزشی در کشور ضروری است.

چشم انداز آموزشی ایران و کلاس‌های درس متنوع

چشم انداز آموزشی ایران در طول سال‌ها به طور قابل توجهی تکامل یافته است که منعکس‌کننده میراث فرهنگی غنی و عوامل مختلف اجتماعی است که رویکرد کشور به آموزش را شکل داده است. در این بخش به جنبه‌های چندوجهی نظام آموزشی ایران و پاسخ آن به تنوع روزافزون در کلاس‌های درس می‌پردازیم. درک چشم انداز آموزشی ایران برای مربیانی که به دنبال اجرای مؤثر آموزش متمایز در این زمینه هستند، بسیار مهم است. این بخش به بررسی ابعاد تاریخی، اجتماعی و آموزشی آموزش و پرورش در ایران می‌پردازد، با تمرکز بر چگونگی برخورد مربیان با چالش‌های ایجاد شده توسط کلاس‌های درس.

برای درک منظر آموزشی ایران و رویکرد آن به تنوع، بررسی مبانی تاریخی آن ضروری است. همانطور که قبلاً بحث شد، ایران دارای سابقه طولانی در آموزش است که ریشه در سنت‌های کهن انتقال شفاهی دانش و جستجوی خرد دارد (نصر، ۱۳۵۱، ص ۴۵). این ریشه‌های تاریخی به ارزشی که برای آموزش در جامعه ایرانی قائل شده است کمک کرده است.

تأثیرات اسلامی در شکل‌گیری آموزش ایرانیان نقش اساسی داشته است. عصر طلایی اسلامی که با ترجمه متون یونانی، رومی و فارسی به عربی مشخص شد، پایه و اساس اهمیت دانش پژوهی و فعالیت‌های فکری را پایه‌گذاری کرد (کندی، ۲۰۰۶، ص ۶۷). ارزش‌های اسلامی مانند دانش‌جویی، تفکر انتقادی و رفتار اخلاقی عمیقاً در اخلاق آموزشی ایران جا افتاده است.

چشم انداز آموزشی ایران نیز متأثر از ترکیب فرهنگی-اجتماعی متنوع آن است. این کشور محل زندگی اقوام، زبان ها و هویت های منطقه ای مختلف است (قهرمانی نسب، ۱۳۹۱، ص ۸۸). درک این تنوع برای مربیان حیاتی است زیرا بر ترکیب کلاس های درس و پویایی فرهنگی درون آنها تأثیر می گذارد.

مشخصه نظام آموزشی ایران یک برنامه درسی جامع است که طیف وسیعی از دروس از جمله ادبیات، علوم، ریاضیات و علوم دینی را در بر می گیرد (مازیار، ۱۳۹۷، ص ۷۶). برنامه درسی نشان دهنده تعهد کشور به ارائه آموزش جامع به شهروندان خود است که شامل تمرکز بر ارزش ها و اصول اسلامی است.

در حالی که تنوع در کلاس های درس ایرانی یک دارایی ارزشمند است، چالش های منحصر به فردی را نیز به همراه دارد. یکی از چالش های کلیدی، پذیرش دانش آموزان با زمینه های زبانی و گویش های متفاوت است. نظام آموزشی ایران در درجه اول از زبان فارسی به عنوان ابزار آموزشی استفاده می کند که می تواند برای دانش آموزانی که زبان اصلی آنها فارسی نیست، مشکلاتی ایجاد کند (صراف، ۱۳۹۶، ص ۱۰۵).

علاوه بر این، دانش آموزان با پیشینه های اجتماعی-اقتصادی مختلف ممکن است سطوح مختلفی از دسترسی به منابع آموزشی داشته باشند که می تواند بر عملکرد تحصیلی آنها تأثیر بگذارد (OECD، 2020، ص ۲۳). پرداختن به این نابرابری ها برای ایجاد یک چشم انداز آموزشی فراگیر ضروری است.

در پاسخ به جمعیت متنوع دانش آموزی، مربیان ایرانی به طور فزاینده ای اهمیت آموزش فراگیر و آموزش های متفاوت را درک کرده اند. هدف آموزش فراگیر فراهم کردن فرصت های برابر برای همه دانش آموزان، صرف نظر از پیشینه یا توانایی هایشان است (پورکریمی، ۱۳۹۰، ص ۴۲). آموزش متمایز، به عنوان یک رویکرد آموزشی، با اصول آموزش فراگیر از طریق تطبیق روش های تدریس برای رفع نیازهای فردی دانش آموزان همسو می شود (تاملینسون، ۲۰۱۴، ص ۵۶).